

INSTRUKTION TILL

BARNETS BÄSTA KOLLEN

**UTDRAG: ALTERNATIV
TOLKNINGSHYPOTES OCH
FALSIFIERING**

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utan evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

BOX 1020 | 101 38 STOCKHOLM | PG 76 50 96-3 | SWISH 123 338 98 55 | REDAKTIONEN@BARNETSBASTA.ORG | WWW.BARNETSBASTA.ORG

ALTERNATIVA TOLKNINGSHYPOTESER

DETTA ÄR ALTERNATIVA TOLKNINGSHYPOTESER (KORT):

Alternativa tolkningshypoteser innebär att man för varje händelse, påstådd händelse och observation, ställer upp alternativa förklaringar till hur de ska förstås. Dessa ska senare bearbetas med nästa vetenskapliga utredningsmetod Falsifiering. Varför?

När man ska göra bedömningar av ett underlag finns det flera fällor. Den främsta är ens konfirmeringsbias. Så här förklarar Wikipedia det:

Konfirmeringsbias, bekräftelsefel, bekräftelsefördom eller bekräftelseförväntning är en tendens i mänskligt beteende att omedvetet vara selektivt uppmärksam på sådan information som bekräftar våra egna uppfattningar ...

Har man en negativ självbild tenderar man att ta fasta på kritik och inte höra beröm.

Även vetenskapliga forskare tenderar att vara selektivt uppmärksamma på forskningsresultat som stämmer med deras egen teori och omedvetet ignorera sådant som strider mot den. Karl Popper (en av de mest inflytelserika vetenskapsfilosoferna under 1900-talet) förordar därför att man ska lägga mer tid på att försöka hitta fel med (falsifiera) sina teorier än på att bekräfta dem. En konfirmeringsbias riskerar att leda till en övertro på personliga åsikter medan motbevis och alternativa källor ignoreras. Detta kan leda till katastrofalt felaktiga beslut.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Konfirmeringsbias> 2019-01-04

På grund av detta delar man upp arbetet med att bedöma och dra slutsatser från ett underlag i två delar.

Den första delen är att ställa upp flera olika möjliga och rimliga bedömningar/slutsatser som var och en motiveras. Eftersom poängen här är att man vet att ställa upp en enda slutsats är undermåligt utan att man istället måste ställa upp flera möjliga slutsatser, så kallas detta för alternativa tolkningshypoteser. Det vill säga man ställer upp flera olika förslag till rimliga bedömningar/slutsatser och belägger dem. Det är därför metoden utgår från att detta sker i plural, det heter hypoteser och inte hypotes.

Den andra delen är att falsifiera alla alternativa hypoteser, det vill säga man lägger ned en hel del tid på att försöka ogiltigförklara var och en av de olika hypoteserna. Det bör bli rätt mycket text om det i utredningen helt enkelt.

Man kan säga att negativa bevis är starkare än positiva. Om det är en vårdnadstvist så kanske jag som utredare kan belägga att en förälder är en bra förälder och med det känner jag mig trygg med att föreslå att hen ska få ensam vårdnad, förenklat förklarat. Men om jag också kräver av mig själv som utredare att även utesluta att den andra föräldern är bra förälder på saklig och opartisk grund så blir det inte lika lätt. Det är först när jag kan utesluta den andra föräldern som tillräckligt bra på saklig och opartisk grund som jag med trygghet kan rekommendera den första föräldern för ensam vårdnad. Återigen förenklat skrivet men vi hoppas du förstår.

Alternativa tolkningshypoteser innebär att man för varje händelse, påstådd händelse och observation, ställer upp rimliga alternativa förklaringar till hur de ska förstås som ett första steg innan man uttolkar dem/drar sina slutsatser.

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

Men även att detta görs när utredarna gör sin slutgiltiga analys och bedömning över hela utredningens underlag.

Varför?

JÄMFÖR: Analyser i efterhand av det 2017 kända "Kevinfallet" där två små oskyldiga barn utsågs av utredarna till att ha mördat ett annat barn, var utredarnas oförmåga att kontrollera sitt konfirmationsbias. Detta genom att de inte använde den vetenskapliga utredningsmetoden alternativa tolkningshypoteser och där varje sådan alternativ förklaring måste utsättas för den vetenskapliga utredningsmetoden falsifiering (se nästa avsnitt). Att de inte använde dessa utredningsmetoder innebar att de låste sig i sina uppfattningar så att de inte kunde tänka sig någon annan slutsats än att de små oskyldiga pojkarna var mördare. När man i efterhand tittar på precis samma material verkar det istället omöjligt att ens tänka så. För att utredarna inte gjorde det fick två små oskyldiga barn växa upp med uppfattningen att de hade mördat ett annat barn. Man måste använda dessa utredningsmetoder.

DET JÄMFÖRANDE EXEMPLET

I det jämförande exemplet genomfördes inga alternativa tolkningshypoteser alls, se sidan 52. För det jämförande exemplet vi tog upp inledningsvis, så utgick utredarna från dessa två påståenden från en av föräldrarna:

<Den andra föräldern> berättar om ett tillfälle då hen sprungit på barnet ute under <den första förälderns> vecka och att hen då reagerat på att barnet knappt vågade gå fram till hen. Barnet har också sagt till <den andra föräldern> att barnet inte vågar berätta för <den första föräldern> om barnet har träffat den andra föräldern..

Se sidan 32, andra spalten och tredje stycket

Därefter gör utredarna följande slutsats/bedömning:

Barnet har genom den situation barnet befinner sig i lärt sig att det inte alltid är tillåtet att visa hur barnet känner. Ett exempel på detta är att barnet har känt sig tvunget att hålla tillbaka glädjen över att ha träffat <den andra föräldern> ute när det är <den första förälderns> vecka, då barnet inte känner att det är tillåtet (av <den första föräldern>) att visa att barnet saknar <den andra föräldern>. (påstående 3)

Se sidan 11, andra spalten och tredje stycket, i boken "Utredar socialtjänsten för barnets bästa?"

Men när vi hämtat våra barn på förskolor så kan de bli glada över att se oss. De kan också vara oberörda av oss trots att de ser oss komma för de är upptagna av något annat. De kan till och med bli arga när de ser oss komma för de har så kul och inser när vi kommer att de inte längre kommer få fortsätta ha kul.

För det första: Vad har utredarna för stöd för sin fördömande tolkning? Det finns i utredningen i övrigt inget som talar för denna uttolkning! Nej, det fanns inget underlag för det utan detta var enbart ett uttryck för deras egna fördömning och konfirmationsbias. Det är osakligt, partiskt, rättsosäkert och så vidare.

Låt oss trots det titta på hur de skulle kunna ha ställt upp alternativa tolkningshypoteser (om nu denna händelse har hänt för utredarna har inte brytt sig om att precisera den).

- I. Att dessa påståendena och uttolkningarna är subjektiva påståenden som inte har preciserats och inte har behandlats med metoden basfrekvens.

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

Dessutom kommer detta subjektiva från en av föräldrarna som vill få bort den andra föräldern utan saklig grund. Det är fullt möjligt att händelsen aldrig har skett. Därför bör dessa påståenden och uttolkningar ignoreras eftersom informationen är osaklig och partisk.

2. Att utredningen inte är säker på att denna förälder sagt detta eftersom föräldern inte har behövt precisera detta och eftersom den föräldern inte har bestyrkt ett skriftligt utdrag där detta framkommer. Därför bör det ignoreras eftersom informationen är osaklig och partisk.
3. Att detta inte har skett, för barnet har inte själv bekräftat detta. Därför bör det ignoreras eftersom informationen är osaklig och partisk.
4. Att detta påstående och denna uttolkning inte får beaktas utifrån oskyldighetsprincipen eftersom den andra föräldern inte fått replikera detta (oskyldighetsprincipen innebär att ingen ska få dömas utan att få ha hört vad hen anklagas för och ha fått försvara sig). Förutom osakligheten och partiskheten skulle man bryta mot oskyldighetsprincipen om man tog hänsyn till detta och därför bör det ignoreras.
5. Att oavsett om detta har skett eller inte så har inget framkommit i utredningen om att den första föräldern gör så. Därför bör det ignoreras såsom osakligt.
6. Att barnet såg den andra föräldern men var upptaget av annat. Därför bör det ignoreras.
7. Att barnet förstod att om det hälsade på den första föräldern så skulle det kunna leda till konflikt mellan föräldrarna, något som barnet inte ville och därför undvek. Därför bör det ignoreras.
8. Att det inte framkommit något annat underlag i utredningen som visar hur den andra föräldern påverkar barnet till att inte våga visa glädje över den första föräldern. Därför bör det ignoreras.
9. Barnet har genom den situation barnet befinner sig i lärt sig att det inte alltid är tillåtet att visa hur barnet känner. Ett exempel på detta är att barnet har känt sig tvunget att hålla tillbaka glädjen över att ha träffat <den andra föräldern> ute när det är <den första förälderns> vecka, då barnet inte känner att det är tillåtet (av <den första föräldern>) att visa att barnet saknar <den andra föräldern>.

För de alternativa tolkningshypoteserna 1-8 finns inget som gör att dessa är felaktiga. Tvärtom är de alla giltiga. Däremot finns det inget som talar för tolkningshypotes 9. Den skulle ha uteslutits. Men här är det den som använts. Hade det varit en seriös och rättssäker utredning hade denna uttolkning av händelsen aldrig skett. Oavsett det så ser du förhoppningsvis hur dessa metoder hjälper en som utredare att göra en rättssäker barnutredning.

VILKA PÅSTÅDDA HÄNDELSE DU SKA UNDERSÖKA **ALTERNATIVA TOLKNINGSHYPOTESER** FÖR

I utredningens ”Analys och bedömning” räknas ofta ett antal påståenden upp för vilka det sedan presenteras en slutsats. Utifrån dessa enskilda händelser och

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

slutsatser för var och en av dem, gör utredarna sedan en övergripande bedömning som kan användas för att skilja ett barn från en av sina föräldrar (som i en vårdnadstvist) eller båda sina föräldrar (som vid ett omhändertagande av barn), från sina familjehemsföräldrar, eller till att motivera att barn inte vanvårdas och därför inte ska skiljas från sina vårdnadshavare.

För varje slutsats utifrån varje händelse måste rimliga alternativa hypoteser ha formulerats och förklarats i en seriös, professionell och rättssäker utredning.

TIPS FÖR HUR DU KAN ARBETA

Identifiera varje viktig slutsats i avsnittet "Analys och bedömning" och märk upp det med ATH1a, ATH2a, osv. där förkortningen står för Alternativ TolkningsHypotes och a står för den första tolkningshypotesen för denna slutsats.

Identifiera sedan för varje tolkningshypotes vilka andra rimliga tolkningshypoteser som har ställts upp. För den första tolkningshypotesen blir det ATH1a, för den andra ATH1b och så vidare.

I det jämförande exemplet genomfördes inga alternativa tolkningshypoteser alls utan det fanns enbart en enda tolkning, vilket alltså är både oseriöst, oprofessionellt samt rättsosäkert. Kanske hittar du bara en enda tolkning för de olika påståendena som i vår bok.

FYLLA I FORMULÄRET (DET ANDRA DOKUMENTET)

Utifrån detta ovan kan du nu själv fylla i hur den vetenskapliga utredningsmetoden precisering har använts eller inte använts i utredningen, i ifyllningsformuläret

OM "ANVÄNDANDET AV ALTERNATIVA TOLKNINGSHYPOTESER I UTREDNINGEN"

I formuläret bör du svara på frågorna och kanske förtydliga svaret i tabellen men även använda rubriken "Eventuellt förtydligande" för detta.

OM "BEDÖMNING"

Här har vi lyft fram några frågor värda att speciellt besvara.

OM "EVENTUELLT FÖRTYDLIGANDE"

Bra kan vara att också ange på vilken sida och i vilket stycke som något sker. Det gör det lättare för alla att själva källkritiskt granska om du har stöd för vad du kommit fram till i din granskning.

OM "OMDÖME"

Utifrån vad du fått fram ovan, ska du nu ge ett betyg i ifyllningsformuläret. Lämpligt är att använda omdömena:

- Sakligt eller osakligt
- Opartistiskt eller partiskt
- Transparent eller inte transparent
- Repeterbarhet eller ej repeterbarhet
- Rättssäkert eller rättsosäkert

BARNETS BÄSTA

Idell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartistiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

Detta är myndighetsutövning och här måste utredningen vara professionell. För varje uttolkning måste det ha ställts upp rimliga alternativa tolkningshypoteser (som senare ska falsifieras). Annars är det ofrånkomligt att utredarna påverkas av sitt konfirmationsbias.

Om det saknas rimliga alternativa tolkningshypoteser så är det osakligt och partiskt. Partiskheten här är framförallt en partiskhet för utredarnas "confirmation bias" samt om det gynnar en part och missgynnar en annan part i utredningen så är det även partiskt där.

Om inga rimliga alternativa tolkningshypoteser ställts upp är det rättsosäkert.

OM "MOTIVERING"

Här kan du kort motivera detta. Glöm inte att du kan använda bilagan för längre förtydliganden.

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utan evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

FALSIFIERING

DETTA ÄR FALSIFIERING (KORT):

Falsifiering innebär att varje uttolkning av en händelse/observation provas.

Det som kan verka lite ovanligt är att man här inte bara ska testa om ens uttolkning verkar rimlig utan att man ska försöka att ogiltigförklara den, se förklaringen till Alternativa tolkningshypoteser i stycket innan.

Förenklat sagt, i de vårdnadsutredningar vi har granskat så har utredarna funnit stöd för hypotesen/förklaringen att en av föräldrarna är en bra förälder och liksom nöjt sig med det. Men för att en förälder är bra så betyder det inte att den andra föräldern måste vara dålig. Man behöver därför som utredare arbeta med att pröva alla alternativa tolkningshypoteser så att de kan ogiltigförklaras. Går det att utsluta att den andra föräldern är en tillräckligt bra förälder?

Varför? Eftersom vi människor har konfirmationsbias så kan vi lätt bli lurade av oss själva.

Att falsifiera rimliga tolkningshypoteser är ingen lätt uppgift och kräver att utredarna tar fram information och bearbetar den och skriver in i utredningen hur detta har gjorts så att man kan följa deras tankegång. I och med att de i utredningstexten har redovisat sina alternativa tolkningshypoteser i text och sedan redovisar hur de falsifierat dem så att bara en enda tolkning är kvar som rimlig, så är det en del i att utredningen är rättssäker. Detta bör innebära att falsifieringsarbetet upptar en hel del textutrymme i en utredning, för detta är ingen lätt uppgift om man genomför den professionellt, vilket här är ett absolut krav eftersom denna utredning är underlag för ingrepp i barns, föräldrars, mor- och farföräldrars mänskliga rättigheter.

Varje uttolkning måste alltså provas. Vad talar för den och vad talar emot den?

DET JÄMFÖRANDE EXEMPLET

I det jämförande exemplet genomfördes inga alternativa tolkningshypoteser alls utan man hade enbart en enda uttolkning som man inte ens försöker falsifiera, se sidan 52.

Troligen är det här frågan om att utredarna i sitt omedvetna ställningstagande för en part (vilket gör att deras utredningssätt accepterar hens påståenden som sakligt belagda informationsuppgifter) även accepterar hens tolkning av något annat som tolkning här. Det är osakligt, det är partiskt, det är rättsosäkert och det är inte barnets bästa.

VILKA HYPOTESER DU SKA UNDERSÖKA FALSIFIERING FÖR

I utredningens "Analys och bedömning" räknas ofta ett antal påståenden upp för vilka det sedan presenteras en slutsats. Utifrån dessa enskilda händelser och slutsatser för var och en av dem, gör utredarna sedan en övergripande bedömning som kan användas för att skilja ett barn från en av sina föräldrar (som i en vårdnadstvist) eller båda sina föräldrar (som vid ett omhändertagande av barn), från sina familjehemsföräldrar eller till att motivera att barn inte vanvårdas och därför inte ska skiljas från sina vårdnadshavare.

För varje slutsats utifrån varje händelse, måste rimliga alternativa hypoteser ha formulerats och förklarats i en seriös, professionell och rättssäker utredning.

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

TIPS FÖR HUR DU KAN ARBETA

Identifiera varje viktig slutsats i avsnittet "Analys och bedömning" och märk upp det med ATH1a, ATH1b osv. där förkortningen står för Alternativ TolkningsHypotes och a står för den första tolkningshypotesen för denna slutsats och b för den andra tolkningshypotesen.

Identifiera sedan för varje tolkningshypotes vilka andra rimliga tolkningshypoteser som har ställts upp. För den första tolkningshypotesen blir det ATH1a, för den andra ATH1b och så vidare.

I det jämförande exemplet genomfördes inga alternativa tolkningshypoteser alls utan det fanns enbart en enda tolkning (vilket vi märket upp ATH1a) som utredarna dessutom inte brydde sig om att förklara hur den var rimlig och underbyggd. Det är oseriöst, oprofessionellt samt rättsosäkert. Troligen hittar de flesta av oss enbart en enda uttolkning som inte ens är underbyggd för de olika påståendena precis som för den anonymiserade och autentiska utredningen i vår bok.

FYLLA I FORMULÄRET (DET ANDRA DOKUMENTET)

Utifrån detta ovan kan du nu själv fylla i hur den vetenskapliga utredningsmetoden falsifiering har använts eller inte använts i utredningen, i ifyllningsformuläret.

OM "ANVÄNDANDET AV FALSIFIERING I UTREDNINGEN"

I formuläret bör du svara på frågorna och kanske förtydliga svaret i tabellen men även använda rubriken "Eventuellt förtydligande" för detta.

OM "BEDÖMNING"

Här har vi lyft fram några frågor värda att speciellt besvara.

OM "EVENTUELLT FÖRTYDLIGANDE"

Bra kan vara att också ange på vilken sida och i vilket stycke som något sker. Det gör det lättare för alla att själva källkritiskt granska om du har stöd för vad du kommit fram till i din granskning.

OM "OMDÖME"

Utifrån vad du fått fram ovan, ska du nu ge ett betyg i ifyllningsformuläret. Lämpligt är att använda omdömena:

- Sakligt eller osakligt
- Opårtiskt eller partiskt
- Transparent eller inte transparent
- Repeterbarhet eller ej repeterbarhet
- Rättssäkert eller rättsosäkert

Detta är myndighetsutövning och här måste utredningen vara professionell.

Även om de bara har ställt upp en enda bedömning/förklaring/hypotes, så måste de ha arbetat för att förkasta, ogiltigförklara den, det vill säga falsifiera den.

BARNETS BÄSTA

Idell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utän evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!

Om inga rimliga alternativa tolkningshypoteser ställts upp är det rättsosäkert.

OM "MOTIVERING"

Här kan du kort motivera detta. Glöm inte att du kan använda bilagan för längre förtydliganden.

OBS: UTKAST

BARNETS BÄSTA

Ideell förening för främjandet av rättssäkra, sakliga och opartiska utredningar av barn, utförda av socialtjänsten, dess familjerätt, m fl.
Utan evidensbaserade/vetenskapliga utredningsmetoder kan inte rättssäkerhet eller barnets bästa garanteras!